

Pessin perheen evakkotie

Lapsuudenkoti Räisälän Kivipellossa jäi rajan taakse, aikoi evakkotaival monen mutkan kautta tänne Lopelle.

Olin kuuden vanha, keskimäinen viiden lapsen sarjasta. Muistan, kun ensikerran lähdettiin kotoa hevoskyydillä, mummo ja viisi pientä lasta. Lunta ja kylmää oli, kun tultiin kokoontumispaikalle Räisälän kirkolle. Sieltä vietiin autolla asemalle ja junaan härkävaunuun. Matka jatkui Ilmajoelle. Isä oli sotahommissa, mummo meidän kanssa matkalla; Erkki vanhin yhdeksän, Esko nuorin neljä vuotta, me tytöt siitä välistä. Äiti oli kuollut nuorimmaisen syntymän jälkeen v. 1936. Naapurin Hilma ja hänen tyttärensä Hilikka ja Sirkka olivat meidän kanssa yhdessä mummolla apuna.

Ilmajoella päästiin Ala-Nikkolan taloon asumaan. Isä tuli lomalle ja järjestelemään asioita. Sitä en muista, kauanko me siellä oltiin. Ainakin joulu oli mukava meille lapsille, saatiin nuket lahjaksi. Se on jäänyt mieleen. Mummo sai virsikirjan Ala-Nikkolan mummolta, se on tallessa vieläkin.

Kauhajoelle. mentiin asumaan Hyypänkylään, Hilma ja tytöt meidän perheen kanssa. Siellä aloitin koulun. Jatkosodan aikana mentiin taas takaisin Räisälään. Koti oli siirretty pois, oltiin kotia vailla ja päästiin Kaijaan Hilmalle asumaan. Mökki oli siirretty parin kilometrin päähän ja pystytetty sinne. Isä naapurien avustuksella siirsi hirret ja rakensi kodin uudelleen. Mummo sairastui ja joutui sairaalaan, kuoli kesällä.

Oltiin isän kanssa uudessa mökissä. Hilma autteli meitä, siitä kiitos hänelle. Käytiin koulua ja lapsuus oli huoletonta. Käytiin Torkkelin lasten kanssa leikkimässä, ja tuntui, että oli vain kauniita ja lämpimiä ilmoja, ahomansikoita mättäät täynnä. Käki kukkui ja aurinko paistoi.

Seuraava kesä toi tullessaan lopullisen elämänmuutoksen. Lähtö oli edessä kesän ollessa kauneimmillaan. Tiet olivat täynnä käveleviä ihmisiä ja eläimiä muuttokuormineen. Käveltiin lehmien kanssa Savonlinnan toiselle puolelle, nyt oli isä mukana perheensä kanssa. Junaan päästiin jossain Kallilahden paikkeilla. Lehmät kävelivät vielä eteenpäin. Juna vei meidät Kurikan asemalle, ja sieltä jouduimme Jalasjärvelle Harjunpään perälle. Harjunpäässä meidät otettiin hyvin vastaan. Elämä alkoi normalisoitua, käytiin koulua, saatiin uusia ystäviä. Hilma tyttöjen kanssa oli edelleen samassa huushollissa. Tiemme erosivat vasta, kun Hilikka ja Sirkka löysivät Pohjanmaan pojat miehikseen ja muuttivat pois, veivät äitinsä mennessään.

Nyt oli Eilan otettava emännän paikka vanhimpana siskona. Käytiin koulua, hoidettiin lehmät, isä oli töissä tukkimetsässä Erkki apunaan. Harjunperä oli hyvä paikka elää. Siellä ovat ystävät edelleen, pidetään yhteyttä ja käydään ainakin kerran vuodessa.

Mutta oltiin aikuisiksi tulossa. Kaikkien viiden piti ajatella elämää eteenpäin. Erkki, vanhin, läksi ensin Lopelle, sai työtä ja kirjoitti: Tulkaa perässä. Niin taas lastattiin tavarat kuorma-auton lavalle ja matka Kormuun alkoi. Täällä on jokainen löytänyt paikkansa asua, ja työtä Riihimäeltä. Eläkkeellä ollaan kaikki, niin aika rientää. Räisälässä on käyty 90-luvun alussa. Ei ollut muuta kuin kivi-jalka, metsää kasvoivat puutarha ja pellot. Isä ja Esko, nuorin, ovat nukkuneet pois. Eila on perheineen Ruotsissa. Elvi asuu Riihimäellä, Erkki ja Eevi Kormussa, Eskon lapset Kormussa ja Riihimäellä. Hyvin ovat Pessin lapset selvinneet kivikkoisen evakkotaipaleen.

Tämä oli yksi tarina karjalaisten joukosta.

Eevi Salonen o.s. Pessi